

asnik

Milan Knep: »Ko prideš domov, pojdi k moji mami in ji povej, kje ležimo.«

Avtor: Milan Knep - 31. oktobra 2018

Kakšno uro prej, preden je mlad fant s Police, iz moje rojstne vasi, ustreljen omahnil v **roško brezno**, je šepnil mojemu sorodniku: »*Ko prideš domov, pojdi k moji mami in ji povej, kje ležimo.*« Zakaj je ta fant slutil, da bo zagotovo ubit? Zakaj moj sorodnik vse od Podrožce, ko so vstopili na vlak, pa potem, ko so jih peljali skozi **Željne**, na smrt ni niti pomislil? ez dva meseca bo dopolnil sedemindvetdeset let. Vsak dan se sprašuje, zakaj ni umrl niti potem, ko je bil še isto leto obsojen na smrt in je nato deset let predsedel v komunisti ni je i, a ima še danes veljavno vozniško dovoljenje, da obiskuje poslednje še žive sorodnike? Ve, da odgovora ne bo našel.

Poglejmo nekaj dogodkov, ki so napovedovali pomor na **Kopiš ih**, v **Rogu** in še na **ve sto drugih krajih** po Sloveniji. Januarja 1946 je Churchill v Bruslju z obžalovanjem ugotovil: »*Med vojno sem misli, da lahko Titu zaupam. Obljubil mi je, da bo spoštoval sporazum, ki ga je sklenil s Šubaši em. Toda zdaj se povsem zavedam, da sem naredil eno svojih najve jih napak...*«^[1]

Prvi sporazum Tito-Šubaši , sklenjen na Visu, 16. junija 1944, in drugi, sklenjen v Beogradu, 1. novembra 1944, sta bila samo krinka, kajti Tito po vojni ni imel namena obnoviti demokracije in oblasti deliti še s kom.^[2]

Zakoni, ki so sledili sporazumoma, so bili napisani v duhu ukaza republiškega notranjega ministra **Zorana Polića** z dne 12. junija 1945: »... *da se takoj odstranijo, zravnaajo z zemljo, vsa pokopališča, kakor tudi posamezni grobovi okupatorjev in doma ih izdajalcev in tako izbriše vsaka sled za njimi.*«[3]

Za razumevanje tega, kar se je dogajalo med leti 1941–1945, in po vojni, se kratko pomudimo pri mirovni pogodbi, ki sta jo **leta 201. pred Kr.** sklenili takratni imperialni velesili: Rim in Kartagina. Ta mirovna pogodba je vzorec za vse poznejše mirovne pogodbe do danes. V 2. punski vojni (218–201 pr. Kr.) je bila Kartagina poražena. Mirovna pogodba je bila sklenjena v duhu rimske – antikartažanske propagande, ki je razglašala vnaprejšnjo negativno sodbo o Kartažanih. Ti so veljali za moralno zavržene, verolomne, trdosr ne, nasilne, krvolo ne, nepopustljive do poražencev ipd. Ker so Rimljani poražene Kartažane vnaprej obsodili in jih imeli za izprijene zverine, so v mirovni pogodbi zahtevali, da se Kartagina odpove vsem **ezmorskim posestim**. **Placati** je morala veliko vojno odškodnino, Rimljanom je morala izro **čiti vse bojne slone in bojne ladje, pristati na razorožitev in izro čitev talcev ter vojaških poveljnikov.**[4]

Zmagovalcem, Rimljanom, je pripadlo vse: **čast**, ker so pobili domnevne zverine, bojna slava, ko so zmagovite legije z bojnim plenom vkorakale v Rim in oblast nad državo, ki so jo podjarmili. Porazenim Kartažanom ni ostalo ni **č**. Preživeli med njimi so objokovali mrtve. Razlaš **eni** vsega imetja so trpeli pomanjkanje in suženjstvo, odvzeto jim je bilo **loveško dostojanstvo**, saj so jim Rimljani po mirovni pogodbi pripisali krivdo za vojno. Tudi v tem primeru se je potrdilo, da zmagovalec piše zgodovino in kar je še huje, zmagovalec definira krivca za vojno.

V kraju La Turbie pri Monaku je bil **leta 7 pr. Kr.** postavljen velikanski, 50 m visok spomenik v **č**ast rimskim zmagovalcem nad alpskimi ljudstvi. Na njem so bila zapisana imena 48 podjarmljenih ljudstev, ki so prebivala na obmo **ju** italijanskih, francoskih in švicarskih Alp. Prva rimska armadna skupina je pod vodstvom Avgustovega pastorka Tiberija, poznejšega cesarja (14–37), prodirala prek Basla proti Bodenskemu jezeru. Druga, ki ji je poveljeval Tiberijev mlajši brat Druz, povezan z ustanovitvijo rimske Emone leta 14, pa je prodirala z obmo **ja** Verone po dolini Adiče **ez** prelaz Brenner. Po združitvi obeh armadnih skupin so Rimljani dokon **no** podjarmili Retijce, prednike današnjih Švicarjev. Tedanji cesar Avgust, znan tudi iz evangelija, je izjavil, da on **»ni za el vojne proti nobenemu ljudstvu po krivici.**«[5] Porazenim Retijcem so Rimljani pripisali krivdo za vojno.

V nebo vpijo **a** laž je mo **no** vplivala na poznejšo politi **no** filozofijo in uveljavila pojem »pravi ne vojne«. Kaj je v vojni in revoluciji pravi **no**, vse do danes najve **krat** nima resni **ne** zveze z zgodovinsko resnico. Pravi **no** in resni **no** je tisto, kar dolo **i** zmagovalec in uveljavlja s pomo **jo** državne ikonografije, spominskih slovesnosti, šolstva, nagrad veteranom, s postavljanjem spomenikov itd.

Tudi sam pripadam poraženi strani. Zadoš **enja** za povzro **ene** krivice ne bomo do **akali**, **ep**rav si bomo za to prizadevali. Sprave tisti, ki ho **ejo** obdržati politi **no** in ekonomsko mo **,** izvirajo o iz revolucije, ne bodo dopustili. Z vzdrževanjem razdora bodo skušali še naprej legitimirati izmišljene razloge za razdor, ki so ga povzro **ili** v letih vojne in po njej.

Ko stojimo ob prikritih moriš **ih** in grobiš **ih** si postavljamo mnogo vprašanj. Denimo, kako razumejo sebe in svojo vlogo v svetu tisti, ki za nekaj let vladanja morijo kot Herod, preventivno, kar celo generacijo, ne da bi prej ugotovili, kdo je **esa** kriv in kdo je skupnosti v resnici nevaren? Kako je mogo **e**, da se v vseh obdobjih zgodovine toliko **ust**veno in duševno pohabljenih ljudi dokoplje do neomejene oblasti? Gotovo ne zato, ker bi bili pravi **ni** neodlo **ni**, ravnodušni in pasivni. Prej je res to, kar nam pripoveduje prerok Izaija o Božjem služabniku, ki se proti silam teme bori tako, da svoj hrbet nastavi tistim, ki ga bijejo, svoje lice tistim, ki mu pulijo brado, svojega obraza pa ne skriva pred pljunki (prim. Iz 50,6). Sporo **ilo** Svetega pisma je: hudobijo nevtralizira samo ljubezen.

e pa razpravo o prikritih moriš **ih** in grobiš **ih** izlo **imo** iz evangeljskega horizonta in ga postavimo v zgolj racionalne okvire, se izgubimo, nasprotja se zaostrijo, za kri nedolžnih terjamo maš **evanje** ali vsaj lustracijo, krivi **no** osramo **enim** želimo dati moralno zadoš **enje** in jim povrniti **loveško dostojanstvo**, zahtevamo, da se politi **na** in ekonomska mo **,** utemeljena na krvi, znova prerazporediti med prvotne naslovljence in tako v nedogled.

Sebi in vsem v revoluciji poraženim govorim z apostolom Petrom: »Prejel sem milost vere, po veri pa hrepenenje, da se bodo za vse nas uresni ile božje obljube. S temi obljubami v duši gledam prek sedanjega asa, da tako ubežim poželenju po tem, kar je na svetu, kjer krivice nikoli niso v celoti poravnane in kjer nedolžni ne doživijo rehabilitacije« (2 Pet 1,1–7).

V spravi odnos lahko stopimo le, e ni od tega, kar pripada temu svetu, ni naša zadnja stava. Samo po nezasluženi milosti smo lahko to, po emer hrepenimo, namre dedi i Kraljestva. Zahteva za poravnavo krivic po moriji, kot smo jo doživeli na Slovenskem, je gotovo legitimna. Toda pravi prelom s preteklostjo se lahko zgodi samo na neki drugi ravni, na tisti, ki jo predlaga Jezus v evangeliju: »**Pojdi, tvoja vera te je rešila!**« (Mr 10,46).

[1] Delo, 11. 8. 2015, str. 15, žal si avtorja prispevka takrat nisem zapisal.

[2] Glej prav tam.

[3] Dr. Mitja Ferenc, Družina, 14. 6. 2015

[4] Dr. Rajko Bratož, *Rimska zgodovina – 1*, Študentska založba, Ljubljana 2007, str. 82–83.

[5] Glej prav tam. str. 206